

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveča«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 din za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. čk. rač. 11.153. Telefon 45-86

Vprašanje naših pripravnikov

V svoji 15. številki je »Učiteljski tovariš« odprl za učiteljske pripravnike posebno rubriko. V njej naj bi ti naši najbednejši tovariši in tovarišice izpovedovali svoje gorje, prinašali pa tudi svoje mišljenje o vsem, kar je neposredno ali posredno v zvezi z njihovim položajem.

S to rubriko je hotela naša organizacija doseči dvoje: omogočiti prvič, da izve naša javnost, pod kako obupnimi razmerami nastopajo pripravniki in pripravnice svojo prvo pot v poklic, ki zahteva že sam na sebi največjega življenjskega optimizma.

Drugič pa uvrstiti tako najmlajše in zaradi tega najmanj izkušene tovariše v učiteljsko skupnost, ki je prav njim najpotrebnejša.

Če listamo po tej rubriki, pisani s srčno krvjo zagrenjenih mladih eksistenc, si moramo nehoti v vsi resnosti postaviti vprašanje, kam pelje ta pot. Stotine najmlajšega učiteljskega življenja živi pod eksistenčnim minimumom: njihova plača zadostuje komaj za najnujnejše življenjske potrebe; za lastno nadaljnje splošno in strokovno izobrazbo nedostajajo slihera sredstva; vsak izreden strošek jih sili v dolgove, ki jih ne samo duševno deprimirajo, ampak tudi potiskajo v socialno odvisen položaj od njihovih upnikov. V najvažnejši življenjski dobi, v začetkih vzgojnega dela med narodom, ko bi morali biti podpirani od vse javnosti, da bi z navdušenjem in vedrim razpoloženjem vršili svoje težavno poslanstvo v narodnem občestvu, jim — zagrenjenim in razočaranim — stoji razmere sovražno nasproti ter ubijajo njihov mladostni optimizem korak za korakom. Naša javnost ne more niti slutiti, koliko tragike in obupnega hotenja se skriva po slovenskih učilnicah in sicer v prvi vrsti v onih, kjer vrše najmlajše učiteljske moči svoje težavno in odgovornostno polno delo.

Zato je želeli, da bodi rubrika naših pripravnikov še nadalje verno zrcalo njihovega življenja. V tej zvezi bi dopisnikom samo priporočali, da opisujejo docela konkretno svoj položaj ter se izogibajo posploševanju in črnoglednega razmišljanja: realistično opisan položaj je dovolj zgovorna slika razmer, v katerih žive in delajo in samo taka vpliva na javnost in njeno razpoloženje.

Od te strani vrši naša rubrika že sedaj velevažno nalogo, in če bodo dopisniki upoštevali našo zgornjo priporočila, bo postala slika njihovega življenja še bolj plastična in učinkovita.

Žal nam je, da ne moremo s takim zadovoljstvom spremljati potek naše rubrike glede na njen drugi namen, ki ga je imela organizacija pred očmi, ko je dala to rubriko pripravnikom na razpolago.

Kakor rečeno, je bil važen nagib tega koraka predvsem ta, kako uvrstiti naše najmlajše tovariše in tovarišice v učiteljsko skupnost: povezati jih trdno in solidarno z njihovimi starejšimi kolegi in poživiti z njihovim sodelovanjem vse stanovsko gibanje.

Trdno smo prepričani, da je le s solidarnim naporom vsega stanu možno izboljšati gnotno in duhovno stanje naših pripravnikov. Zato je potrebno, da pripravniki spoznajo čim prej kruto resnico, da poedinci nujno podlegajo v današnji socialni borbi in da prihaja le od strnjivosti s svojimi sotrpini blagodejna zavest moči in borbene volje. Omogočiti to strnjivost z vsem organiziranim učiteljskim stanom je vsaj tako važna naloga naše rubrike kakor slikanje težkih razmer pripravnikov za našo javnost.

Ker pa vemo, da so pogledi mladih tovarišev in tovarišic v marsičem različni od starejšega učiteljskega, si želimo nujno prav teh pogledov od naših pripravnikov. Njihova poročila naj bi poslej vsebovala kritična presojanja razmer v organizaciji, kakor jih sami občutijo. Pisana naj bodo objektivno in brez osebnih čustvenih primesi, kajti le taka nam lahko služijo za orientacijo v našem skupnem hotenju. Naši najmlajši tovariši naj se le krepko zavedajo, da so povsem enakopravni člani naše stanovske organizacije ter naj uravnajo svoje delo, svojo kritiko in svoje predloge iz te zavesti. Kjer koli opazijo v svojem hotenju ovire, ki objektivno ter v interesu stanovske strnjivosti in solidarnega nastopa niso opravičene, naj jih predložijo v javno diskusijo v svoji rubriki. Tako nakazovanje problemov v naši organizaciji bo služilo v koristno razčiščenje vsem, omogočalo bo tovariško sodelovanje pri vprašanih in nalogah, ki so nam vsem — stari in mladi — skupne. Od takega nastopa si obetamo predvsem novega stanovskega dviga in optimizma, kar se mora koncem koncev pokazati tudi kot najboljša stanovska politika tudi najmlajših samih.

Sloga jači, nesloga tlači

Zopet stopamo v novo leto. Bog ve, če nam mnogim ne bo poslednje in samo usoda ve, kaj nam prinaša leto 1940. Večini bo prineslo žalost in trpljenje in le redkim bo naklonilo nekaj radosti. To je pač življenje — večna borba in neprestano upanje. Boriti se moramo nenehoma do naše poslednje ure. Toda to nas ne sme plašiti, da ne bi začeli novega leta z dobro voljo, da tudi sami doprinesemo svoj delež k izboljšanju svojega težkega položaja.

Danes obvladujejo svet kolektivi, posameznik se je umaknil skupnim koristim. Ta prehod od individualizma h kolektivismu opazimo na vseh poljih — kulturnih, političnih in gospodarskih. Stanovskih organizacij do pred 50 leti skoro ni bilo. Radi razcepčnosti gospodarskih, kulturnih in političnih organizacij je bil tudi posameznik samostojen in je v vsem igral odločujočo vlogo. Ze pred svetovno vojno, prav posebno pa še v povojni dobi je človeštvo vedno izraziteje prehajalo v kolektivism. Gospodarske enote so se združile v večje organizacije in zveze — v trupe in karte, male politične edince so se umaknile zvezam, samostojne in večje države pa so se združile v gospodarsko-politične bloke.

Tudi človek ni mogel ostati sam, ker ni bil več dovolj močan, da bi se mogel uspešno braniti pred podesetoreno močjo političnih in gospodarskih organizacij. Prišel je iskati pomoč sočloveka, najprej seveda tistega, ki je imel enako delo kot on in zaradi tega enake interese in težnje — noiskal je stanovskega tovariša. Tako so nastale stanovske organizacije, katerih namen je, s podesetoreno in potisočrjeno močjo braniti posameznika in stan pred gospodarskimi in političnimi vplivi. Interes posameznika se mora podrediti interesom skupnosti. Razume se, da je za ta gigantski boj posameznik prelaboten — zato se jih je združilo več ali vsi v stanovsko organizacijo po prispodobit: Drobno šibico je lahko prelomiti, butare pa ne moremo, čeprav je sestavljena iz istih drobnih šibic. Čim več jih je, tem težje jih je zlomiti. In to prispodobno lahko prenesemo na organizacijo: Čim več nas bo, tem težje nas bo zlomiti in tem več bomo dosegli.

Priznavam, da vsakdo najprej gleda na svoje lastne interese. Toda ta motiv nas ne sme prav nič motiti, da bi ne ščitili skupnih interesov, ker s tem koristimo samemu sebi. Stanovska zavest mora biti nad vsemi ostalimi pripadnostmi in interesi. Učitelj je predvsem učitelj, vzgojitelj mladine in ne sme poznati nobenih drugih izvenstanovskih činiteljev. Ako se srečata dva človeka-učitelja, sta pač najprej tovariša, šele potem pripad-

nika raznih političnih, kulturnih in plemenitih skupin. Učitelj mora predvsem stremeti, da s svojim delom služi ljudstvu, med katerim živi, da vzgaja zaupano mu mladino v dobre, poštene in razumne gospodarje in državljanje. Dober, nesebičen in za poklic vnet učitelj je ljudstvu potreben. Grem lahko celo dalje: kolikokrat se ljudstvo z veseljem in spoštovanjem spominja učiteljev, ki so bili drugačnega političnega prepričanja od njih. Toda vsi so bili vzorni učitelji in vzgojitelji. Ako torej ljudstvo ne sodi učitelja po njegovem prepričanju, tedaj se tudi mi sami ne smemo deliti po raznih političnih, kulturnih in socialnih nazorih.

Res je, kjer je mnogo ljudi, je mnogo mnenj. Toda različna mnenja še niso razlog za razdor, temveč so celo potrebna, da se problemi objektivneje in popolneje rešujejo. Zato morajo prav vsi, ne glede na kakršno koli pripadnost, doprinesiti žrtve za posameznika. Kjer ni te pripravljenosti žrtvovanja za vsakega člana, kjer ni resnične složnosti, tam je organizacija brez udarnosti in ne pomeni mnogo. Učitelj mora živeti in delati za življenjsko zajednico, v kateri živi. Ne, tovariši, mi ne smemo poznati med seboj nikakih razlik. Vsakdo se potruži, da bo dober učitelj, dober tovariš in dober član organizacije. Posebno v današnjih časih, ko je posameznik stiskan od gospodarsko-političnih skupin, je potrebno, da smo složni, da bomo mogli brez težjih posledic preživeti težko preizkušnjo. Zbirati se moramo kot drobne šibice v mogočno, nezlomljivo butaro-organizacijo, ki nam bodi vedno pribežališče v stiskah in krivicah. Organizacija lahko štiti člane, če je močna, če je sestavljena iz zavernih in nesebično-poštenih članov. Nobenemu zavednemu članu ne sme postati sredstvo za doseg osebni koristi, na škodo drugih. Naša prva dolžnost kot članov je in mora biti: poštenost. Iščimo zaščito, ko se nam godi res krivica in zahtevamo pomoč, ko se potegujemo za dobrino, ki nam po vseh objektivnih okoliščinah res pripada. Nikoli pa sami ne smemo dopustiti, da uporabimo organizacijo za pokritje svojih pregrešk ali za izpodiranje tovarišev. Ni mi treba podarjati, da le organizacija zavernih članov nekaj pomeni, in da je osnovno načelo vsake zajednice — složnost, vsak član — ne glede na politično ali kako drugo pripadnost — mora doprinesati žrtve za posameznika in posameznik za skupnost. Le strnjeno in enotno učiteljsko bo naša rešitev, drugače pa bomo le drobci, ki jih bo prvi vihar razmetal in pomandral. Zaključujem z besedami finskega predsednika: Naša organizacija mora biti trda kot iz jekla!

Delajmo kolektivno

V političnih časopisih in v glasilih stanovskih organizacij čitamo članke in podlistke o našem materialnem položaju. Nekateri so dobri, nekateri zopet slabši. Kadar čitamo dober članek, smo zadovoljni, ker je pač nekdo drugi tako lepo napisal naše lastne misli. Takrat obozorimo znanec na tak članek, pogovorimo se z njimi o našem položaju in — odložimo list. Če je vprašanje obravnavano v obliki zabavne zgodbe, se na svoj račun zabavamo še sami in se navdušujemo ob dejstvu, da je nekdo dal pod nos tistim, ki odločajo o usodi naših denarnic. Človek postane kar dobre volje ob čitanju takih zgodbic. Tako sodijo o vsej zadevi bralci ene vrste. Drugih taka reč sploh ne zanima in k vsakemu takemu članku resignirano zmajejo z rameni, češ da vse to pisarenje nima smisla. To so malodušneži. Ne prištevam se ne k enim ne k drugim. Vendar se mi ob čitanju člankov o našem materialnem položaju vselej vsiljujejo vprašanja: Kaj bomo dosegli s takim »isanjem«? Ali bodo merodajni činitelji upoštevali misli in fakta, nanašana v takih člankih? Ali se bo naš težki materialni položaj izpremenil samo zaradi — dobro napisanih člankov in resolucij? Kaj pa smo že imeli od vseh nešteti resolucij? Niti tega ne vemo, v kateri koš so padle.

Sama sem učiteljica in mož je učitelj. Jaz imam šestnajst, mož pa petnajst let službe. Pred kratkim sva prilezla v sedmo skupino. Delava vse sama, čeprav imava četrto otroka. Le pozimi si včasih najmem kako žensko, da mi pomaga preko najhujšega gospodinjskega dela. Kako je najino življenje, si ni težko predočiti. V šoli otroci, doma otroci. V šoli naporno duševno delo, doma prav tako delo poleg vseh drugih poslov čisto fizičnega značaja.

Navedla sem to samo zaradi tega, da kljub temu popolnoma razumem položaj onih, ki so v nižjih skupinah in nimajo družin. Z možem jih razumeva, čeprav si niti sanjati ne upava o kaki knjigi, ki bi jo nujno rabila za nadaljno izobrazbo, o kakem počitniškem potovanju ali kakem drugem »luk-

susu«. Prav dobro veva, da morajo živeti človeka dostojno življenje tudi tiste tovarišice in tovariši, ki jim ni treba oskrbovati otrok.

Je pa med nami tudi nekaj takih, ki so z ozirom na socialno stopnjo svojega sorodstva še kljub vsemu dobro situirani, ali se nahajajo v položaju, da imajo izdatne in stalne postranske zaslužke. Zato ni nič čudnega, če ne razumejo naših zahtev po zboljšanju materialnega položaja ter v vsej borbi stoji nezainteresirani ob strani. Če bomo mi kaj dosegli, bodo itak tudi oni deležni naših uspehov. Seveda se pri tem poraja vprašanje, če je tako postopanje ostalemu kolektivu koristno, če ni celo škodljivo. Škodljivo v toliko, da celo kritizirajo naše krvavo utemeljene zahteve. Izpozabljajo se celo tako daleč, da nam očitajo slabo gospodarstvo in na noben način ne morejo razumeti, zakaj lezemo v dolgove. Še veliko več pa je med nami takih, ki se sramujejo lastne revščine in hočejo za vsako ceno obdržati pred javnostjo videz dobro situiranih ljudi — gospode. Zaradi takih ljudi naša borba ne more imeti zaželenih uspehov, ker so na tak način naše vrste neenotne, celo razcepljene.

Vse to je tudi vzrok, da izzvenjavajo članki, priobčeni o tem vprašanju v »Učiteljskem tovarišu«, z nekega osebnega stališča in pogrešamo v njih nekega enotnega kolektivnega gledanja na celotni problem. Sicer je dobro, da javnost izve, kako žive posamezniki našega stanu, vendar je neobhodno potrebno, da se vsa glavna vprašanja (povišanje plač, vrnitve draginjskih doklad poročenim itd.) obravnavajo z enotnega gledišča. Potrebna je solidarnost nas vseh, ker vem, da se glede nas poročenih pojavljajo pomisleki, češ kakaj pa se je poročil ali poročila, zakaj ima otroke itd. Zakaj si ta ali oni kupuje knjige, zakaj si je nabavil radio aparat... Zakaj, zakaj... Učitelji smo velika in nedeljiva enota in imamo vsi brez izjeme — če je kdo pripravnik ali ne, če je kdo poročen ali samski — iste materialne, še bolj pa iste kulturne zahteve.

Država kot delodajalec bi se morala zavdati, da koristi samo sebi, če omogoči učiteljem — svojim nameščencem — popolno zadostitev njihovih kulturnih zahtev. Vendar to še ni dovolj. Če se z najvišjih upravnih mest stalno poudarja socialna važnost družine, potem bi morala iti skrb za kulturni in materialni dvig učiteljskega vzporedno s skrbjo za ohranitev družine. Ako hoče država podpirati družine, se mora ozirati na število otrok in izenačiti plače poročenim. Ako hoče država krepkih delavcev, mora skrbeti, da ne bodo lačni. Ako hoče, da jo učitelj reprezentira, mu mora dati toliko, da se pošteno obleče. Ako mora biti umetnik v oblikovanju duš, mora za to biti na primerni intelektualni višini, česar pa brez knjig in revij ne more doseči.

Še pred kratkim so nam obljubili, da bodo preresetali vprašanje zvišanja plač. Take obljube smo že večkrat slišali. Danes smo v borbi kolikor toliko sami. Ali si ne bi mogli dobiti priprošnjikov izven naših vrst, če bi vsi kolektivno odpovedali časopise in revije, če bi odpovedali članstvo v vseh organizacijah razen v stanovskih, če bi kolektivno izjavili, da ne more več poravnati svojih obveznosti?

Skupen kolektivni nastop mora roditi pozitivne sadove. Posameznika lahko vsakdo pobije, celote ne more. In čemu bi samo proslili? Če trgovec proda svoje blago, ne prosi, da mu blago plačaš po tej ali oni ceni. Najeti delavec ne prosi za vsoto, ki jo je zaslužil. Enako z enakimi! Učitelji prodajamo svojo silo in hočemo biti tudi primerno plačani za to.

H. H.

Težak je moj položaj

Izpoved pripravnika.

Na meji službujem že šesto leto in sem imel v tem času same skrbi z zdravjem svoje žene. Moja žena je namreč bolehal na posledicah poroda, zato sem moral l. 1939., januarja meseca — v najhujšem mrazu in snegu odrediti prenos žene v bolnico. Radi težkega obolenja, radi dveh zelo nevarnih operacij so mi svetovali zdravniki boljšo oskrbo — in sicer II. razred. Prevoz in prenos z zdravniškim pregledom je znašal v enem samem dopoldnevju 1000 din. Doplačeval sem bolnico 30 dni naravnje dnevno, akoravno znaša moja plača za tri člane družine dnevno 32 din. Kje so še izdatki, ki sem jih imel pred prenosom žene v bolnico, ki sem jih imel z dvojnimi gospodinjstvom, ker moja žena po odpustu iz bolnice ni smela na to težko dostopno višinsko točko, kjer službujem. Ostala je namreč še dva meseca v mestu z otrokom. Po vrnitvi se je njeno zdravstveno stanje zopet obračalo na slabše. V tem času sva z ženo ugibala, kako bi vsaj nekatere dolgove poravnala. Najel sem meseca avgusta l. l. posojilo v znesku 3000 din in sem bil pripravljen na prepoved 150 din mesečno od svojih prejemkov. Po eni nesreči sledi tudi druga. Isto je bilo pri meni. Žena mi je na isti boleznj ponovno bolehal in konec septembra je ponovno stopila v ospredje vprašanje življenjskega obstoja. Akoravno sem bil v dolgovih, sem moral ponovno odrediti prenos in prevoz žene v bolnico. Tokrat je bil primer mnogo težji — operacija bi bila smrtonovarna, zato se jo zdravniki niso upali izvesti. Zdravljenje se je moralo vršiti zgolj z injekcijami. Po enomesečnem zdravljenju v bolnici se je hvala Bogu moja žena rešila smrti, ki jo je že resno ogrožala. V času takšnih življenjskih pretresljajev človek sploh ne more in ne sme misliti na posledice, ki bodo ostale neizbrisne. Torej tudi v tem primeru se močneje stopajo v ospredje vprašanja. Kje dobiti sredstev za poravnavo dolgov, za vodenje zopetnega dvojnega gospodinjstva in za bodoče gospodinjstvo, ki bi naj bilo stanu primerno.

K navedenemu pripominjam sledeče: 1. Moja žena ni v službi in niti nima premoženja. Vsa — tričlanska družina je odvisna od

Usebina:

Vprašanje naših pripravnikov.
Sloga jači, nesloga tlači.
Delajmo kolektivno.
Težak je moj položaj.
Rojstni dan Nj. Vel. kraljice Marije.
Današnje stanje ljudskih in srednjih šol.
Božični štiriidnevni sestanek hrvaških učiteljskega v Zagrebu.
UČITELJSKI PRIPRAVNIKI IN NJIHOV POLOŽAJ: Spoznaj zmote, da ubereš pot boljše bodočnosti! — Učiteljica začetnica o svojem delu.
LISTEK: En starček je živel...
Osebnostne zadeve. — Šolski radio. — Kaj vse pišejo. — Mladinska matica. — Učiteljski pripravnik. — Stanovska organizacija JUU. Učiteljska tiskarna. — Novosti na knjižnem trgu.